

Cümə, 3 oktyabr 1919-cu il, nömrə 289

AZƏRBAYCAN

Gündəlik siyasi, ictimai, ədəbi, iqtisadi türk qəzetəsidir

İkinci səneyi-dəvamiyyəsi. Cümə, 8 məhərrəmül-haram sənə 1338. 3 təşrin-i-əvvəl 1919 sənə.

Türk və İslamîlığa müfid məqalələrə səhifələrimiz açıqdır. Dərc olunmayan övraq iadə edilməz. Dərc edilən məqalətin mükafatını idarə təyin edir. Məhəllə-i-idarə: Bakı, Vorontsovski və Qubernski küçələrin küncündə 4 nömrəli evdə "Azərbaycan" idarəsi. Telefon nömrə 39-60. Təx nüsxəsi 2 manat 50 q.

Abunə şəraiti: Qeyri şəhərlər üçün 1 aylığı 70 rubla, 2 aylığı 130 rubla, 3 aylığı 180 rubla. Bakı üçün 1 aylığı 60 rubla, 2 aylığı 110 rubla, 3 aylığı 150 rubla. Abunə şəraiti ancaq həmin sənə yanvar ayının 1-nədək heabs olunur.

Elan fiatı: birinci səhifədə sətri 6 rubla, axıncı səhifədə sətri 6 rubla, itan şeylər və yer axtaranlar üçün 4 rubla axıncı səhifədə, 6 rubla birinci səhifədə.

SİRK "MODERN"

Cümə günü oktyabrın 3-ndə 1919-cu ildə təzə gələn artist və artistkaların qas-trolu olacaqdır. Məşhur sportsmen Pyotr Nikolayeviç Yelizarov tərəfindən mükəm-məl surətdə təşkil edilmiş Fransa güləş mübarizəsinin məbədi.

- Bu gün 3 cift pəhləvan mübarizə edir.
- 1-nci: Zakoroyko – Buyvolov.
- 2-nci: Yemelyanov – Əhmədov.
- 3-ncü: Boqatırov – Jan-de-Kolon.

Pəhləvanların çıxışı və mübarizənin başlanması saat 11-in yarısında. Tamaşa başlanacaq 8-də, qurtaracaq 12-də. Mü-barizə Yelizarovun təhti-nəzarətində [nə-zarəti altında] olacaqdır.

11424

QİSMİ-RƏSMİ [RƏSMİ HİSSƏ]

Ticarət, Sənəət və Ərzaq Nəzarətinə təəllüq [aid] əmrnamə

Nömrə 135

25 eylül [sentyabr] 1919 sənə

-1-

Təşrin-i-əvvəl ibtidasından [oktyabrın əvvəlindən] Ağəali Fəthəliyev Nəzarət dəf-

tərxanası Sənəət [Sənaye] şöbəsinin mü-vəqqəti naçalnikliyi vəzifəsini ifa etmə-dən azad edilərək, kəndi vəzifəsi ifası ba-şına, yəni həman şöbənin kargüzarlığını ifa etməyə qaytarılır.

-2-

Nəzarət dəftərxanası Sənəət şöbə-sinin naçalniklik vəzifəsi təşrin-i-əvvəlin 1-dən etibarən Bakı vilayəti Baş fabrika müfəttişi mühəndis V. A. Kultepin üzə-rinə həvalə edilir.

Ticarət, Sənəət və Ərzaq naziri:

Əminov

Kargüzar müavini:

S. Məhəmmədyarov

AZƏRBAYCAN DÖVLƏT BANKASININ AÇILMASI MÜNASİBƏTİLƏ

Keçən gün mütəntən [təntənəli] bir surətdə açılan Azərbaycan Dövlət Ban-kasını, həqiqətən, mali və iqtisadi həyat-da birinci xətvə [addım] olaraq qəbul edə biləriz.

İqtisadi siyasətdən ayırmaq nə qədər boş isə, siyasiyyətə də iqtisadsız yürüt-mək o qədər faydasız və mənfəətsizdir.

"Azərbaycan" qəzetinin 289-cu nömrəsinin 1-ci səhifəsi

Bankalar isə bir millətin və ya bir dövlətin iqtisadiyyatını ali bir dərəcədə müvazinədə bulduğu üçün bir dövlətin və ya bir millətin siyasi varlığına da müsbət bir surətdə təsir etməkdən xali [uzaq] qalamaz.

Adı yadımdan çıxan bir alman şairi para və banka haqqında təhəkkümümüz [hikmətli] bir söz söyləmişdir:

Para məbud, bankalar məbəd.

Əvət! Dolayısı ilə bilinməsini istədiyimiz şudur ki, “kapitalizm”, “sosializm”, “aristokratiya”, “demokratiya” yek-digər-lərini [bir-birlərini] mütləqə məhv edən məfhumlar deyillərdir. Nə sərmayədarların kasıblərə [kapitalistlərin proletariata], nə kasıblərin sərmayədarlara, nə ariflərin cahillərə, nə də cahillərin ariflərə təhəkküm [hökm] etməsini qəbul edə bilməz. İnsaniyyətin mənfəəti, səlaməti, millətin səadət və rifahı mötədil bir dairədə bütün sinfi cərəyanların bir qərar və qayda üzrə olmalarından asılıdır. Bir fransız şairi məşhur bir şeiri ilə böyük və mənadar [mənalı] bir həqiqəti söyləmişdir:

*Au soleil chacun a sa place;
Le manteau d'un heureux qui passe
Offense notre nudité;
La terre est la commune mère;
Et faire l'aumône à son frère,
C'est nier la fraternité!**

Sərmayəsiz əmələ nasıl ki işsizliyə dü-

* Mənası: “Hər kəsin səadətə haqqı vardır. Yoldan keçən bir məsudun mantosu bizim çıpaqlığımızı təhqir edir. Dünya ümumi və müştərək anadır. Qardaşdan dilənmək isə qardaşlığı inkar etməkdir.”

çar olursa, əmələsiz sərmayə də öyləcə səmərəsizliyə məhkumdur. Bankasız sərmayə isə şairin demək istədiyi haqsızlığa meydan açdığı məlumdur.

Çünki banka öylə sərbəst bir ticarət-xana deyildir ki, sırf xüsusi mənfəətlər dairəsində fəaliyyəti təyin və təhdid edilmiş [məhdudlaşdırılmış] olsun.

Qədim romalılarda məşhur bir kəlam var idi: “Para paranı doğurmaz” deyərlərdi.

Əvət, öylə idi. O zaman, məsələn, 100 manatın 110 manat edəcəyini kimsə qəbul edəmməzdi. Fəqət şimdi bunu qəbul və izah etmək qolaydır.

Bankaların ümumi sərmayəsi sosialistlərin iddia etdikləri kimi para deyildir. Əsas sərmayə, bir məmləkətin torpağı, malı və ümumiyyətlə, təbii sərvətidir. Parasız yaşamaq mümkündür, fəqət təbii sərvətdən olan ətmək və susuz həyat mümkün deyildir. Odur ki, təbii sərvət mənqul olmayan [daşınmaz] sərmayələri çıxardığı üçün əsl bir millətin zənginliyini işlə bu mənqul olmayan sərvət, yəni binələr, yollar, şöməndüfərlər [dəmiryolları], mədənlər, kanallar, sairə daha ziyadə göstərmiş olur. Fəqət bir millətin sərvətini, bir dövlətin iqtisadi müvazinəsini mühafizə edən müəssisələr isə bankalardır.

Şu beş sənə hərbi içərisində para işləri o qədər alt-üst olmuşdur ki, əgər bankalar da bulunmamış olsaydı, bütün dünyaya mali bir böhran [bir maliyyə böhranı] içərisində qalardı.

Rusiyada kağız paranın qiymətsizliyi və bilxassə işlə Azərbaycanda hər gün gördüyümüz kağız para tənəzzülü səbəbləri aranarsa, heç şübhəsiz, bankasız

və bankirsiz müamilələrin [əməliyyatların] artmasından, yəni fəvqəladə əhval icabı [gərəkliliyi] olaraq hökumətlərin kağız paranı məcburən qəbul etdirmək əmr və qaydalarını qoyduqlarından asılı olduğu görülür. Fəqət bunu düzəltmək üçün təzədən banka müamiləsini təsis etməkdən başqa çarə yoxdur.

“Pis paralar eyi paraları qaçırır” deyən ingilis maliyyunundan [maliyyəçilərindən] məşhur Qreşem bazar və iqtisadi ehtiyacın dərəcəsini nəzərə alaraq çoxluğun pis də olsa, eyi paraya təhəkküm etdiyini iddia etmişdir ki, Rusiyanın şu son sənələrdə halı və bizim hali-hazırımız bunu isbat edir.

Fransa və Osmanlı bankaları banknotları kimi qarşılıqsız çıxan bir pul, banka müamilələrinin olduqca bərhəyat [canlı] olması üzündən qiymətləri daima üstün durduğu halda, Rus Dövlət Bankası tərəfindən çıxarılan pullar tamamilə qiymətlərini itirmiş kimidirlər.

Bankanın məbəd olması məbudlarını, yəni paraları yalnız kəndi itaəti altına aldığından deyil, bir də paranın qiymət və müvazinəsini mühafizə etməyindən-dir.

Azərbaycanda neft kimi böyük və paydar [davamlı, sabit] bir sərvətin bulunması para məsələsini, paranın qiyməti keyfiyyətini, şübhəsiz, başqa məmləkətlərə nisbətən daha qolay həll etmiş olacaqdır.

İşlə bu mülahizəyə görə, Azərbaycan Dövlət Bankasının açılmasına həm siyasi, həm iqtisadi, həm də etibari-mali [maliyyə reputasiyası] cəhəti ilə yeni bir tərəqqi dövrünə doğru gedəcəyimizi göstərən bir işdir, deyə bilərik.

Ə. Həmdi [Qaraağazada]

TELEQRAF XƏBƏRLƏRİ

*(Azərbaycan radio mövqifi
tərəfindən alınmışdır)*

(Bolşevik xəbərləri)

Ukraynada üsyan

Nauəndən xəbər verirlər ki, Ukrayna Mətbuat Bürosunun verdiyi məlumata görə, Ukraynada Denikin əleyhinə üsyan artmaqdadır. Kəndlilər yenə təzədən Kiyevə ərzaq gətirməyirlər. Şepetovka yanında əsgəri qatar qəzaya uğramışdır. Həmin qatarda neçə yüz Denikin əsgəri tələf olmuşdur. Kəndlilər silahlanırlar. Əhəlinin taxılını əlindən alan kazak dəstələri ilə kəndlilər mübarizəyə hazırlanırlar.

Denikin ordusunda

Kuban və Don vilayətlərində Denikin səfərbərlik elan edərək 17 yaşındakı əsgərliyə dəvət etməkdədir. Kolçak ordusu münhəzim [məğlub] olduqdan sonra xüsusi bir ziyalılar səfərbərliyi elan etmişdi. Şu səfərbərlik büsbütün müvəffəqiyyətsiz qalmış və bütün sibiryalılar savadsız olduqlarını məlum etmişlərdi. Omskda 200 adam, Barnaulda 116 adam, Novo-Nikolayevksdə 123 adam əzi-əsgər [hərbi çağırış] idarələrinə gəlmişdi. General Erdeli şimal-qərb Rusiya vilayətlərində kəndi başına 18-dən 45 yaşına qədər səfərbərlik elan etmişdir.

İngiltərə Denikinə

Bolşeviklərlə mübarizədən aciz olduqlarına görə, İngiltərə qoşunlarının bir az vaxt da qalmasını rica edən Qubernski Zemski Upravaya cavab olaraq İngilis Ko-

mandanlıqı demişdir ki, ingilis qitəatının [hərbi hissələrinin] vətənlərinə göndəriləcəyi qəti surətdə həll edilmişdir.

İngiltərə hökuməti dayanammaya- caqdır

Henderson intixabatda [seçkidə] müvəffəqiyyətə nail olduqdan sonra söyləmişdir ki, mənim müvəffəqiyyətim hökumətin məmləkət daxilində etibardan düşdüyünü bir daha sübut edir. İrtica macərası, külli məsarifat yaxın zamanda hökumətin yığılmasına bais olacaqdır. Hökumətə qarşı adamağillı hərəkətdə bulunmaq dəvətləri də ona görə müvəffəqiyyətə nail olmadadır.

QƏZETƏLƏRDƏN

General Harbord Sarıqamışda

Tiflis qəzetəsi “Slovo” yazır:

General Harbord məiyyət ərkanı [müşayiət edənlər] ilə 7 avtomobildə Sarıqamışa vürud etmişdir [getmişdir]. Generalı 100 nəfər süvari təşyi [müşayiət] etmiş. “Ofiserski sobraniya”da rasimeyi-xoşamədi [qarşılama mərasimi] icra edildikdən sonra qəlyanaltı edilmiş, göstərilən istiqbalın [qarşılamanın] təşəkkürünü edərək, general Qarsa əzimet etmişdir [yola düşmüşdür].

General Harbord Qarsda

General Harbordun vürudu [gəlişi] münasibətilə bütün tabyalardan [müdafiə istehkamlarından] 21 salam topları atılmışdır. General Bələdiyyə rəisi tərəfindən təbrik edildikdən sonra, rəsmi-keçidi və əhali nümayəndələrini qəbul edərək 300

süvari rəfaqətində [müşayiəti ilə] mövqe komandanı tərəfindən şərafətinə kəşidə [tərtib] edilmiş ziyafətə getmişdir. Generalın üburu [gəlib keçdiyi yol] üzərində əsgəri nəfərat [sırası əsgərlər] sıra ilə düzülərək, bir çox əhali yığılmış imiş. General və məiyyət ərkanı avtomobilləri keçərək əhali tərəfindən alqışlanaraq, əsgərlər tərəfindən “ura” sədələri ilə qarşılanmışdır. Generalı komandanın xanəsinə qədər bütün vilayət məmurları təşyi etmişdir.

Batum həyatı

“Naş kray” qəzetəsində atıdakı [aşağıdakı] elan nəşr edilmişdir:

Bununla əhalinin nəzəri-diqqətinə elan olunur ki, bugünkü tarixdən etibarən Batum vilayətində Don pulları Zaqaqaziya bonları ilə bərabər işləyəcəkdir. Yəni əhali, hökumət və camaat müəssisələri rubləni rubləyə bədalə olaraq qəbul etməlidirlər. Bu tələbin xaricində iş görənlər, yəni Don pullarını qəbul etməyənlər olarsa, 3000 rublə cəzayi-nəqdiyyəyə və ya üç ay həbsə məhkum ediləcəkdirlər.

*Hərbi qubernator əvəzinə imza etdi:
mayor İ. Arvis*

- Yenə həman qəzetədə İngiltərə hərbi polis naçalniki tərəfindən elan edilmişdir ki, Batumda yaşayan əhali nəzdlərində hüviyyətlərini mübəyyin [şəxsiyyətlərini təsdiq edən] vəsiqə saxlamalıdır. Vəsiqələri olmayanlar tövqif ediləcəkdirlər [tutulacaqlar].

Edam

İngiltərə hərbi məhkəməsi tərəfindən ölüm cəzasına məhkum edilmiş üç nəfər

gürcü eylülün 20-də edam edilmişlərdir. Məzkurlar [deyilən şəxslər] talan edərək dərdest edilmişlər [ələ keçirilmişlər] imiş.

“Frans Ferdinand”

21 eylülə Batum iskaləsinə vürud etmiş [Batum limanına daxil olmuş] “Frans Ferdinand” adlı İtaliya vaporunda 372 tay manufaktur (bəzzaziyyə malı), 56 qutu (yaşık) qaloş, 23 tay pənbə qumaş, 4 qutu sap, 1 qutu isot, 17 qutu cığara kağızı, 7 tay sarı kağız, 26 qutu spirt, 5 qutu əttar malı, 3 fuçı [çəllək] və 2 qutu mıx, 19 tay probka, 8 fuçı alkol və 50 tay valks vasilə olub boşaldılmışdır.

- Batumdan cənubi Rusiya iskalələri nə gedən vaporlarda, “Naş kray” qəzetəsinin yazdığına görə, bir çox zabitlər ailələri ilə məa [birlikdə] Dabravol ordusuna əzimet etmədədirlər [getməkdədirlər].

Əmtəə vürudu

24 və 25 eylülə İstanbul, Suxum, Novorossiysk, Feodosiya və başqa iskalələrdən Batuma vürud edən [gələn] vaporlarda aşağıdakı mallar yetişmişdir:

Un 35 min pud, arpa 4 min pud, qəhvə və 15 kisə, şəkər (baş) 636 kisə, pesok (narın şəkər) 31 min pud, manufaktur (bəzzaziyyə malı) 145 tay, sap 3 qutu, qaloş 3 qutu, şərab 23 fuçı [çəllək], dəri 44 tay, çəkmə 16 qutu, çulki 1 qutu, pambıq 274 pud, kibrit 41 qutu, soda 1 fuçı, makina hissələri 20 min pud, kerosinka 88 paket, elektrik lampoçka 14 qutu, elektrik ləvazimatı 3 qutu, karbid 60 fuçı, mişar 2 qutu, kağız 25 tay, cığara kağızı 23 qutu, mürəkkəb 2 fuçı, boş dəmir və ağac fuçı 179 ədəd, qarpız

1800 ədəd. Bu mallar üçünə “Frans Ferdinand” vaporundan boşadılan mallar da daxildir.

Şura hökuməti tərz-i-hərəkətini dəyişir

Axırıncı yetişən xəbərlərdən məlum olur ki, Türküstan oblastı yerli əhalisi (sartlar və qırğızlar) və Mavərayi-Bəhri-Xəzər [Zakaspiysk] türkmənlərinə qarşı Şura hökuməti tərz-i-hərəkətini dəyişir. Bu dəyişiklik əsbabı [səbəbindən] bolşeviklər yerli əhalini Qırmızı orduya cəlb edərək təbliğat işinə böyük məbləğlər sərf edir və gözəl nəticələr hasil olur. Sartlar və qırğızlar Qırmızı orduya həvəslə yazılırlar. Hal-hazırda Türküstan Qırmızı ordusunun çoxu onlardan ibarətdir. Bolşeviklərə qarşı mübarizələrdə iştirak edən türkmənlərə gəlincə, Aşqabad alındıqdan sonra bolşeviklər onlara təklif etmiş ki, ya evlərinə getsinlər, ya ki Qırmızı orduya daxil olsunlar. Türkmənlər hələ ki, əvvəlinci təklifi qəbul etmişlərdir.

Göy kitab

Moskva Mərkəzi Şura hökuməti “Hindustan hindustanlılarıdır” şüarlı bir göy kitab nəşr etmişdir. Məzkur [deyilən] kitab çox miqdarda Türküstan əhalisi içində paylanmışdır.

Əfqan, hind və İran inqilabı

Türküstanda bolşeviklərin qızgın təriqlə [qızgın surətdə] işləmələri əfqan, hind və İran inqilabı yaratmaq üçündür. Türküstan müsəlman bolşevikləri Daşkənddən Moskvaya göndərmiş olduqları teleqrafnamələrində deyirlər ki, “Türküstanda milli siyasət müvəffəqiyyətlə keç-

məkdədir. Əfqanıstan və başqa qonşu xalqları iğaz [oyatmaq] üçün lazımı tədabirə [tədbirlərə] girişilmişdir.”

Moskva Şura hökumətinin Türkünə köçürülməsi ehtimalı

Daxili Rusiyada Şura hökumətini müdafiə etmək mümkün olmadığı təqdirdə, Xalq Komissarları Şurası mərkəzini Türkünə köçürmək planı 1918-ci sənə əvəllində [əvvəllərində] ortaya sürülmüşdü. Şu plan şimdi də ortaya sürülərək Mərkəzi Şura hökumətinin Türkünə köçməsi ehtimalı dərkardır [gündəmdədir]. Bolşeviklərin Türkünə əhatə etmələri və Şura hökuməti görkəmli üzvlərinin Türkünə gəlmələri bu planın varlığını sübut edir.

TÜRKİYƏDƏ

Əhməd Rza bəy

Türk “Milli Blok” firqəsinin rəisi Əhməd Rza bəy İstanbuldan Cenevrəyə əzimet etmişdir [getmişdir].

Türkiyə və Əqsayi-Şərq məsələsi ətrafında

Axır vaxtlar Avropa və ələlxüsus ingilis mətbuatı Türkiyə məsələsi ətrafında dolaşmış onun və onunla sıxı bir surətdə əlaqə və irtibatda olan Əqsayi-Şərq [Uzaq Şərq] məsələsi haqqında bir çox fikir və mütalilələr [düşüncələr] yürütməkdədirlər.

O cümlədən İngiltərədə böyük nüfuz malik olan “Deyli meyl” qəzetəsi Türkiyə və Əqsayi-Şərq məsələsinə dair yaz-

mış olduğu bir məqaləsində atıdakı [aşadığı] fikri dərməyan edir [meydana atır]:

“Lloyd Corcun dediyi kimi, Türkiyə İngiltərə üçün böyük əhəmiyyəti haizdir [daşıyır] və İngiltərənin gələcəyi Türkiyə məsələsinin alverişi bir surətdə həll ediləməsindən asılıdır. Əlbəttə böylə də olacaqdır. İngiltərənin gələcəyi bir tək Türkiyə məsələsinə deyil, bəlkə daha bir çox mühüm və həlli vacib məsələlərə vabəstədir [bağlıdır]. Bunlardan birincisi maliyyə məsələsidir ki, hərəgah yaxın bir vaxtda o həll ediləməzsə, İngiltərə müflisliyə düşər ola biləcəkdir.

Bundan əlavə, İngiltərənin bir çox daxili və xarici məsələləri dəxi vardır ki, onların həlli İngiltərənin həyat və məmət [ölüm-dirim] cəhətlərini müəyyən edir.

Xarici məsələlər dedikdə, bir tək Türkiyə məsələsi xəyala gəlməsin. Türkiyə məsələsinə ən yaxın olan bir çox müstəqil məsələlər də vardır ki, o cümlədən Misir, Suriya, Ərəbistan, Ermənistan, Kürdüstan, Beynənnəhreyin, İran, Əfqanıstan... Hamısından çətin və mərkəzi hesab edilən İstanbul məsələsidir.”

Bundan sonra qəzetə erməni məsələsindən bəhs edərək deyir ki:

“İngiltərə hökuməti martda belə Sülh Konfransına bildirmişdi ki, o, özünün Ermənistan və Kürdüstanda olan iki firqə [diviziya] qoşunlarını bu yerlərdən aparmaq istəyir. İndi həman qoşunlar məzkur [deyilən] yerlərdən çıxarılmaqdadır.

Bu məsələ ətrafında böyük gurultu qopdu. Dedilər ki, İngiltərə kəndi qoşunlarını çıxardıqdan sonra, türklərin çəngəlindən [caynağından] xilas edilmiş olan ermənilər yenidən kürd və türklərin arasında məhv olub gedəcəkləridir.

Lütsern şəhərində davam etməkdə olan Sosialist Konqresi qoşunlarımızın Qafqaziyada qalmasını tələb etdi.

Təaccübdür ki, həman Beynəlmiləl Sosialistlər Konqresi bir tərəfdən ingilis qoşunlarının Şimali Rusiyadan çəkilməsini tələb edir. Görünür ki, onların rəyinə görə bir tərəfdən camaatı məhv etmək üçün bolşeviklərə imkan vermək və qeyri tərəfdən isə türklərə bu işdə mane olmaq lazımdır.

Sabiq Tiflisdəki Amerika konsulu söyləmişdir ki, İngiltərə qoşunları Qafqaziyadan çıxmamalıdır. Çünki erməniləri kəndi müqəddəratına buraxmaq olmaz.

Öldürülülər. Amerika komitəsində işləyən bir çox şəxslər də mütəzərrir olar. İngiltərənin böylə hərəkəti iki dost dövlətin ingilis-Amerika münasibətinə xələl yetirə biləcəyindən, ondan vaz keçməlidir.

Buna cavabən biz söyləyirik ki, Amerika Senatının, ondan icazəsiz rəisi-cümhuri Vilsonun Ermənistan və İstanbul haqqında heç bir iqdamat [təşəbbüs] və münasibətə başlamağa haqqı olmadığı qərardadı konsula və bütün amerikalılara məlumdur. Siz Ermənistanı mühafizə edirsinizsə, bu necə qərardadır və əlavə, mühafizə edirsinizsə kəndi qüvvənlə ediniz.

İngiltərə hər il Amerikaya 37 milyon lirə istiqraz faizi verməlidir. Bizim yorulmuş qoşunlar çox vaxt evlərini görməyib Zaqqafqaziyada qala bilməzlər.

Lloyd Corcun dediyinə görə, Zaqqafqaziyaya qoşun göndərdiyimiz hökumətimizə 30 milyon lirəyə tamamilədir.

Bizim Ermənistanda heç bir siyasi və ya qeyri mənfəətimiz və yaxud heysi-

yətimiz yoxdur. Hindustanın müdafiə və mühafizəsi üçün Ermənistanın heç bir əhəmiyyəti yoxdur. Ermənilərin böyük müstəmləkəçiləri Amerikada yaşayırlar. Onların müdafiəsi Amerikanın vəzifəsidir.

Qulağımızın dibinəcən borc içərisində olduğumuz halda, bizi müttəhim edirlər ki, nə üçün qoşunlarımızı Ermənistandan aparırız. Hələ bizi təhdid də edirlər. Guya biz Ermənistanda yaşayan amerikalıları müdafiə etməli imişik. Halbuki amerikalılar Meksikada da yaşayırlar. Onları da mənə biz müdafiə etməliyiz?

Ermənistan haqqında ciddi surətdə müzakirətdə bulunmaq vaxtı artıq yetişmişdir. Biz bir çox erməniləri tanıyırıq. O bədbəxt tayfanın dərdlərinə şərik olmur və halına təəssüf edirik. Lakin ermənilərə bu gün böyük təhlükə üz verib və məhv olmalarına belə ehtimal varsa, müqəssir biz deyil, Cəmiyyəti-Əqvamdır [Millət Cəmiyyətidir]. Bundan gələcək hər bir məsuliyət bizim deyil, onun – Cəmiyyəti-Əqvamın üzərinə yüklənməlidir.

Çünki Qarsdan İskəndərün xəlicinə [körfəzinə] qədər “Böyük Ermənistan Cümhuriyyəti” təşkil etmək bir xülya olduğu kimi, boş, çürük bir fikir, yanlış bir düşüncə idi. Bu fikir və düşüncə[də] olanlara isə ağıl və idrak sahibi şəxslər demək olmaz. Onlar bilməliyidilər ki, bu qədər böyük bir məmləkəti idarə və onu hər bir təcavüzdən müdafiə etmək üçün bir neçə qolordu (korpor) Müttəfiq qoşunları belə kifayət etməyəcəkdilər.

Böylə olan surətdə o böyüklükdə cümhuriyyət nəyə lazım olmuşdu?

Hərəgah Amerika Ermənistan üzərinə mandat qəbul etməzsə, nə qədər acı həqiqət və təəssüf olursa da, ermənilər

məhv olacaqlardır. İngiltərə təbəələri isə insaniyyətin fəqət bir hissəsinin müdafiələri ola bilməz ki, biz kəndimiz də bir dərəcə milli təhlükə qarşısında bulunuruz. Hələ hökumətimiz kəndisinin Zaqqaf-qaziyədəki ağılsız siyasəti haqqında izahat verməklə bərabər, bundan nəşət edəcək [irəli gələcək] hər bir məsuliyyəti üzərinə qəbul etməlidir.”

Məqaləsinin axırında qəzetə Beynə-nəhreynədəki ingilis məxaricatına qarşı protesto edir və deyir ki:

“Bizim vəzifəmiz kəndi vətənimiz olan Böyük Britaniyanı təmir və abad etmək, nəinki öz pulumuzla Beynənhreyni pəyidar etmək [yaşatmaq] olmalıdır.”

MÜXTƏLİF XƏBƏRLƏR

(Teleqraflardan)

Amerikada həyəcan

Amerikada sinif mübarizəsi şiddətlənməkdədir. Çıkaqoda sosialist əmələ firqələri nümayəndələrinin axırıncı müşavirələrindən sonra Amerikada iki kommunist firqəsi vücuda gəlmişdir.

- Estlandiyada [Estoniyada] dəmiryol əməlləri professorlar ictimiasının qadağan edilməsi əleyhinə protesto olaraq ümumi tətillər elan etmişlərdir. Estlandiya alaylarından birində üsyan başlanmışdır.

Müşavirədə

Bolşeviklər tərəfindən təklif edilən sülh müahidənaməsini [sazişini] müzakirə etməkdən ötrü sentyabrın 28-də Yuryev

şəhərində Latviya, Litva və Estlandiya Rəisi-vükəllərinin [Baş nazirlərinin] və Xari-ciyyə nazirlərinin müşavirəsi olacaqdı.

Denikin hakimiyyətində

Nauendən xəbər verirlər ki, Denikin ordusu Kiyevə daxil olan gündən indiyə qədər orada inanılmaz dərəcə vəhşilik haqqında məlumat alınmaqdadır.

Kamenets-Podolskidən xəbər verirlər ki, Kiyevdə öylə bir tədhiş [terror] davam edir ki, indiyə qədər Ukrayna böylə bir şey görməmişdir.

Denikin ordusu əsgərləri Ukrayna siyasi xadimlərini, Mərkəzi Radası üzvlərini və Getman əleyhinə üsyan edənləri arayıb həbs etməkdədirlər. Yeni təşkil edilmiş cəndarmalar Ukrayna əhalisini təqib etməkdədir.

Denikin əmrinə görə, rus dili Ukraynada dövlət lisanı elan edilmişdir. Bütün Ukraynada olan kitab mağazaları hökumət əmrinə görə qapadılmışdır. Qəzetələr sansürdən [senzurdan] keçirilir, Ukrayna qəzetə və kitabları nəşr edilməyir. Ukrayna dilində olan dükan lövhələri rus dili ilə yazılmaqdadır.

Lehistan bolşevizm

“F.” qəzetəsi xəbər verir ki, Lodzda polyak fəhlələri arasında bolşevizm hərəkatları artmadadır. Lodzda işsiz fəhlələrin ədədi 100 minədəkdir. Varşavada dəxi işsizlərin miqdarı o qədərdir.

Amerikadan gətirilməsinə baxmayaraq, məkulat [ərzaq] qıtlığı gündən-günə artmadadır. Fəhlələrə müavinəti-nəqdiyyə verilməsi kəsildiyindən, bolşevik mübəlləğləri [təbliğatçıları] hüsn-rəğbətə qarşılınmadadır. Lehistan [Polşa] hökuməti

hərəkata qarşı tədbirlər ittixaz edirsə [tədbirlər görürsə] də, qəti bir nəticəyə müvəffəq olammayır. Qəzetə bütün bu hərəkatdan dolayı rusları və Rusiyadan yeni övdət etmiş [qayıtmış] Lehistan kommunistlərini təkdir edir [günahlandırır].

Sülh təklifi

Finlandadan yetişən xəbərlərə görə, Şura hökuməti Ukrayna ilə sülh təklifi edərək onun istiqlalını qəbul edəcəyini vəd etmişdir.

- Xəbər verirlər ki, bu yaxın zamanda Foş və Klemanso Amerikaya və Puankare İngiltərəyə əzimet edəcəkdir [gedəcəkdir].

DAĞISTANDA QIYAM

“İskra” qəzetəsinin aldığı məlumata görə, Petrovsk dabravolların əlindədir. Dağıstanlılar hücumu keçmək üçün qüvvə toplamaqdadırlar.

* * *

Tiflisə yetişən xəbərlərə görə, Qroznıdan təzyiq edilmiş dağıstanlılar yəni-dən hücumu keçərək Qroznı neft mədənlərini hər tərəfdən əhatə etmişlərdir. General Erdeli təcili surətdə Denikindən müavinət istəyərək, qiyamçılara qarşı böyük qüvvələr atılmasını təkid etmişdir.

Şayiata nəzərən [şayiələrə görə], Dabravol komandanlığı general Erdeli tərzihərəkatını yanlış ədd [hesab] edərək Dağıstan ilə dabravol əlaqəsini dəyişmək niyyətindədir.

“Pun”

Qroznıda yanğın

Vladıqafqaz dəmiryolunun iki neft rezervuarı eylülün [sentyabrın] 20-ci gecəsi atəş alaraq sübh zamanı 4 milyon pud-dan ziyadə neft mühafizi olan 15 rezervuarı bürümüşdür. Vladıqafqaz cəmiyyəti Seylan neft zavodu daima qorxu altında olmuşdur.

Zavodun ətrafındakı böyük neft və benzin mühafizləri tamamən yanmışdır. Dəmiryol ehtiyacatı üçün nefti Nobel qardaşları və başqaları verirlər. 300-dən ziyadə neft ilə dolu vaqon da yanmışdır.

“İskra”

ƏLİFBAMIZ, YAZILARIMIZ VƏ İBTİDAİ KİTABLARIMIZ

(dünənkə nömrədən mabəd)

Birinci dərs:

Məktəbdə

Səidin məktəbə getməsi:

Bu dərsin ancaq ünvanını, ünvanından da Sayid - Seyid tələffüzü mülahizə olunan “Səid” ərəb adından keçib “məktəbə getməsi” sözlərini götürüb bir çocuğa imla deyəlim. Hecaları uzadaraq açıq-aydın surətdə “mək-təb-də” deyirik. Çocuq yazır “mək”. Yox, olmadı, “ə” yazılmaz. Çocuq islah etdi [düzəltdi], yəni-dən yazdı: “mktəbdə”. Yox, olmadı, “təb” hecasında “ə” yazılmaz! Pək eyi, çocuq yazdı: “mktbd”.

– Mirzə, “d”dan sonra “ə” yazımmı?

– Yaz, – deyəcəkdir.

Çocuqdur! Qorxusundan dinməz-söy-

ləməz oturub niyə “məktəb” sözündə yazmadım burada yazıram deməyə cürət etməyəcəkdir.

“Səidin məktəbə getməsi” sözləri böylə qeyl-qaldan sonra stenoqraf surətində yazılıb “getməsi” sözünü də çocuq “getmsi” yazarsa, mən utandığımndan çocuğa bir söz deyə bilmərəm. Çünki o sözlər ərəbcə idi, “getməsi” isə türkcədir, türkcələrdə səslə hərflər meydana olar, ərəbcədə olmaz qəvaidini [qaydasını] 8 yaşında səbi çocuğa söyləməyə üsulitədris [tədris metodikasını] qanunu yol verməz!

Və qis əla haza [və yenə bunun kimi] səhifələrcə ərəb və fars qarışıqlı ciddi dərslər.

Gələlim ciddi dərslər dediyimiz türk əlifbasının məvaddi-tədrisiyyəsinə [tədris materiallarına], yəni beibarət [eynilə] rus materiallarına.

Mətləbimizə haşiyə olmaq üzrə “ata-oğul” həyatımızdan birini ərz edəlim. Oğlum Ənvər 6-7 yaşından nağıl maraqlısı idi. Hər gecə nağıl söylərdi. Xoşuna gəldiyi nağılı bir qaç dəfə təkrar etdi-rərdi. Xoşuna gəlmədiyi nağılı eşitmək istəməzdi. Bir gün həm onu oxumağa təşviq etmək, həm də başımdan salmaq üçün dedim:

– Balam! Sən çalış oxu, oxu-yazı öyrən. Bax bu dolabda gördüyün kitabların içi nağıl ilə doludur. Mən də bu nağılları onlardan öyrənmişəm. Sən də oxuyarsan, istədiyən qədər nağıl bilərsən!

Bu ittifaqdan [hadisədən] sonra əlimdə islah və ikmal etdiyim [düzəlişlər edərək kamilləşdirdiyim] “Birinci kitab” əlifbamın hekayə qisimlərinə artıq diqqət etdim. Çocuq aləmindən, çocuq həyatın-

dan milli nağıllar, masallar, qoşmalar, tapmacalar, yanıltmaclar toplamağa başladım.

Gələlim “Türk əlifbası”nın ciddi dərslərinə:

“Qoyun sürüsü və qurd”

Otlaqda qoyun sürüsü otlayırmış. Tülkü uzaqdan duran qurda demiş: Niyə yaxın gəlmirsən? O da demiş ki, qoyunları görürəm, amma yanlarındakı yaramaza bax!

Möhtərəm müəllif əfəndi! Bu bir timsaldır ki, dünyagörmüşlər yanında məşhurdur. “Yanımda yaramaz var, uzaqdan deməyə hu” bir məsəldir. Bunu həyatı anlamışlar bilər, anlar. Böyük adam məclisində “lətifə” yerinə söylənər. Çocuq yaramaz sözünün kinayə olduğunu nədən anlar? Və anlarsa, çocuğa məlumat və əxlaqca nə fayda verə bilər?

“Tülkü ilə qurd”

Qurd acmışdı. Tülkü quyuq yeyirdi. Qurd ət istədi. Tülkü dedi: Budur, burada çoxlu ət var. Nə qədər istəyirsən, verim ye.

Təcrübəsiz, həyatdan və heyvanların əhvali-ruhiyyəsinə bixəbər çocuq bu hekayəni oxuyarkən nasıl mühakimə yapacaq, bilməyirəm.

Ciddi dərslər arasında 23-cü səhifədə “ki” ədatını öyrənmək mülahizəsi ilə yazılan “Uşaq gördü ki, atası kitab oxuyur. Atam dedi ki, dərstdən çıxanda dükana gəl. Mən gördüm ki, uşaqlar dərslər oxuyur” cümlələri pək dəngəsəranədir.

Əlifba aralığına girən ciddi dərslər bitdi. Şimdi məktəb aləmindən və ailə həyatından verilən məvaddi-tədrisiyyəni alalım.

“Səidin məktəbə getməsi”, “Dərs ota-

ğı”, “Miz”, “Səndaliyə”, “Dəftər”, “Kitab”, “Yazı taxtası”.

Yenə bir haşiyə çıxalım. Deyirlər ki, alaman [alman] məktəblərinə gedən çocuqlar öylə gedirlər ki, guya əyləncə və toy məclisinə gedirlər. Amma məktəb dərsləri bitəndən sonra evlərinə qayıtmaq istəməyirlər. Çünki məktəb dərsləri onlara o qədər maraq verir ki, məktəbdən çıxıb evlərinə getmək istəməyirlər!

Görünür ki, alman çocuqları oxuduqları dərstdən nəhayət dərəcədə maraqlanırlar. Əlbəttə, biz də çocuqlara öylə dərslər verməliyiz, öylə şey öyrətməliyiz ki, maraqlansınlar, oxumağa həvəslənsinlər.

Əcəba, “Bu da dərslər otağıdır. Bu otağın dörd pəncərəsi, iki qapısı, dörd divarı, dörd küncü, başımız üstündə səqfi, ayağımız altında döşəməsi var. Bu otağın divarları əhənglə ağarılıbdır.” – dərslərini oxuyan, birinci məktəb günlərində şifahi dərslərdə öyrəndiyi, altı aydan bəri içində oturduğu dərslər otağını oxumaqdan çocuğa nə kimi fayda yetişəcəkdir?

“Miz”, “Səndaliyə”, “Dəftər”, “Kitab”, “Yazı taxtası” dərsləri də həmçinin.

“Səndaliyənin dörd ayağı, bir söykənəcəyi, bir də oturacağı var imiş. Özünü də dülgər ağacdan qayıdırıb, üzünə qara rəng çəkibdir.”

Təhzi-əxlaq [əxlaq tərbiyyəsi] dərsləri deyil, sənət dəxi dərsləri deyil, çocuğun ruhundan xəbər verən dərslər deyil. Bəlkə ruscadan tərcümə, lüzumsuz, mənasız dərslərdir. Rus kitablarında böylə dərslər varsa, o da qeyri-ruslara lisan öyrətmək məqsədilə yazılmış dərslərdir.

Zavallı çocuq altı aydır zəhmət çəkmiş, bizim yeroqlif [heroqlif] yazımızı öyrənmiş, şimdi həvəslənərək yazını oxuyur. Ona öz aləmindən xəbər verən, ço-

cuqluq həyatından bəhs edən milli nağıllar, masallar, qoşmalar, yanıltmaclar ver ki, çocuq öz aləmindən xəbər versin. Eviyəndə arxadaşlarına söylədiyi “Tap tapmaca, gül yapmaca, məməli xatın, dişləri yox” kimi tapmacaları kitabda oxuyub yeni dünya kəşf etmiş kimi olsun, oxuyarının faydasını anlasın.

Götürək 41-ci səhifədə “Bizim küflət” (zəbər ilə lamdan əvvəl fa) dərslərinin qeyri-müəyyən, qarma-qarışıq imlasından sərf-nəzər, məalını [mənasını] götürəlim.

“Biz beş baş küflətlik: anam, atam, qardaşım, bacım, bir də mən.”

Sonra bunların məşğuliyyətləri.

Bu dərstdə xoşbəxt bir ailə əhvalını təsvir edir. Məktəblərdə atalı, atasız, yetim, fağır hallı çocuqlar bunu oxuyacaqlar. Biz beş baş küflətlik sözü heç bir uşağın halına şamil ola bilməz. Qeyri-təbii çıxar. Bu dərsləri ata-anası sağ bir çocuğa da oxudalım, yetim bir çocuğa da. Dərsləri qurtarandan sonra çox ehtimal var ki, yetimin gözləri yaşaracaq, ah çəkəcəkdir.

Xülasə, burası da ruslaşmış bir dərslərdir. “Bizim ev” dərsləri də qeyri-təbii. Çocuq “Bizim küflət” və “Bizim ev” dərslərini oxuduqca kəndi-kəndinə bilməcburiyyə [məcburən] həqiqəti aramamağa başlayır. Mənasız dərslərini danışığına alışı.

43-cü səhifədə mənzum “Bağça” dərsləri çox ağırdır.

45-ci səhifədəki “Hər şeyin öz yeri gərək” ilə “Nizamsızlığın nəticəsi” dərsləri lisan və mətləbcə ağır və tulanidir [uzundur]. Mübtədilər [ibtidai sinifləri] yorur.

48-ci səhifədəki “Ürəyiyumşaq uşaq” maraqlandırıcı deyil.

49-cu səhifədəki “Qarğa və arı” dərsi həqiqətdən pək uzaqdır.

53-cü səhifədəki “Məhərrəm”, “Səfər”, “Rəbiüləvvəl” dərsi əski məktəbdarlığı yadıma salır. Çünki o vaxt metodika, didaktika nə olduğunu bilməzdim.

“Hüvə'l-fəttahü'l-alim” deyib hürufi-şəmsiyyə, hürufi-qəməriyyə nə olduğunu bilməyən uşaqları təciz edərdim. Burada da müəllif cənabları yeddi yaşında uşaqlara zorla “rəbiüləvvəl”, “rəbiüləxir”, “cəmədiyəvvəl”, “cəmədiyəxir”, “zilqədə”, “zilhicca” sözlərini öyrədəcəyəm demiş!!

Dörd fəsil və vaxtlar barəsində verilən dərslər də mövsümsüz olaraq tulani [uzun-uzadı] cümlələrlə təbiəti öyrədir.

62-ci səhifədən çalışqanlığa dair dərslər başlanır. Buraya qədər uşaq həyatından, uşaq dilindən çıxma bir dərse rast gəlmədik. Məbədinə [ardına] baxalım:

“Səbatlı Münir”

Elə bu “Münir” sözü nəzəri-diqqəti cəlb etdi. Əlbəttə, qolaydan gücə, yaxından uzağa, bəsitdən mürəkkəbə, məlumdan məchula getmək üsuli-tədrisin qanuni-küllisidir [tədris üsulunun ümumi qanunudur].

Şimdi mülahizə edirəm, 8 yaşında oğlum bu münir sözünü “minbər” oxuyacaq, “mənəbər” oxuyacaq, “mənər” oxuyacaq, “fətir” oxuyacaq, “qənbər” oxuyacaq, “penir” oxuyacaq, daha-daha çox şeylər oxuyacaq. Amma heç vaxt “Münir” oxumayacaq. Çünki öylə isim Azərbaycanımızda yoxdur.

Bilməyirəm bizim “Dursun”, “Dəmir”, “Qara”, “Qaya”, “Tapdıq”, “Bayram”, “Uğur”, “Oğuz” kimi adlarımıza nə gəl-

miş ki, “Münir” ismi intixab edilmiş [seçilmiş].

Götürəlim “səbat” sözünü. 7 yaşında türk uşağını eninə-boyuna ölçəlim. Görək nə çıxır.

Bəli, Münir qardaşından soruşmuş: “Qardaş, belə gözəl surət çəkməyi necə öyrəndin?” Münir cavab verdi: “Qardaş, səbat ilə öyrəndim.”

Bax bütün didaktika, metodika burada cəmədir!!

“Ləzzətli şorba”ya sözüm yoxdur. Uzundur, fəqət dadlı və ləzzətlidir.

Vərəqi çevirək: Bir ot arabası, iki malakan urusu.

“İştə milli məktəblərimizə milli kitab!”

“Bilidiyini soruşma”

– Xoş gördük!

– Sağ ol.

– Nə daşıyırısan?

– Odun.

– Bu ki, odun deyil, otdur.

– İndi ki, görürsən otdur, daha bir də niyə soruşursan?

“Bilidiyini soruşma” dərslərini görər-gör-məz 8 yaşında bulunan qızımı çağırdım, təcrübə üçün dedim:

– Qızım, sənə bir nağıl söyləyəcəyəm. Dedi:

– Söylə.

Başladım:

– Xoş gördük.

– Sağ ol.

– Nə daşıyırısan?

– Odun, – deyərək hekayəni axıra çıx-dım.

Qız öylə bildi ki, başıma hava gəlmiş. Hələ gözləyirdi ki, görüm nə deyəcək.

Dediyimi düşündüm. O da bir şey anlamadı, mən də utandım. Ancaq onu soruşdu ki, hara getmişdin? Kimlə xoş-beş

etdiniz? Və bu yayın istisində odun nəyə lazım idi?

“Çalışqan uşaq”

Çəkməçi uşaq oxumaq istəmiş, varsın oxusun. Deyəcəyimiz yoxdur. Çocuq xərəyi arayıram...

“Tənbəl”

Çox yatma, dur, a tənbəl!

Bundan da fayda çıxmadı. Tənbəl olma deyərək inadən tənbəl oluruz.

67-ci səhifədə nəzərə çarpan rəsm: Xalis rus oğlu rus dalında çırpı aparır.

Zərər yox, məktəblərimizdə, kurslarımızda oxuyan rusların xoşuna gələr. Kitablarımız da tədrici surətdə milliləşər.

Şimdi dərslər oxuyalım. Xeyr-xeyr oxumayalım. 8 yaşında bir uşağa söyləyelim:

Bir qoca kişi dalında bir yekə şələ odun meşədən gəlirdi. Yazıq, şələnin ağırlığından yeriyə bilməyirdi. Bu, axırda şələni yerə qoyub dedi: Haradasan, Əzrail? Gəl canımı al, bu zəhmətdən məni qurtar! Daldan gələn qara yapıncılı bir kişi bu sözləri eşidib dedi: Kişi, mən Əzrailəm. Gəlmişəm. Niyə məni çağırırdın? Qoca qorxub cavab verdi: Başına dönüm, zəhmət çək, bu şələni mənim dalıma qalxız.

Mühakimə yapaalım. Əvvəla, bu bir timsaldır ki, böyük adamların məclisində münasibətə söylənər, anlaşılır. Saniyə [ikincisi], dünyaya yeni gələn, həyatda təcrübə hasil etməyən körpə uşaq bu timsalın ruhunu anlayıb maraqlanmaz. Salisən [üçüncüsü], tutalım ki, iqtidarlı müəllim müqəddimə söhbəti ilə Əzrailin nə olduğunu, adamların, övlətlərin canını alan Əzrail olduğunu anladandan sonra hekayəni anlatdı. Əminəm ki, 8 yaşına

qədər anaları tərəfindən “xoxan gəldi” qorxuzması ilə qorxudulan uşaq bu dəfə də Əzrail ilə qorxuduldu. Artıq zavallı uşaq yol ilə gedərkən qara yapıncılı adam görəndə Əzrailə oxşadıb anasının üstünə qaçacaq. Rabiən, xamisənlərini [dördüncü, beşincilərini] buraxalım, kitabı vərəqləyelim.

Çörək, su, paltar, ayaqqabı, şəhər uşağı, ev heyvanlarının məhəbbəti, vəhşi heyvanlar, ev quşları, cücələr, vəhşi quşlar, qaranquş və balaları.

Kitab bitdi. Amma kitabın axırı əvvəldən bir qədər dadlı çıxdı. Uzun-uzadı dərslərlə yenə vaxtsız olaraq təbiətdən xəbər verildi. Aradığımı bulamadım. Milli dərslərə, uşaq həyatına dair sözlərə rast gəlmədim. Məəttəəssüf [təəssüf ki], kitabı qapadım.

“Türk əlifbası”nda intixab olunan [seçilən] yazı barəsində “Yazılarımız” ünvanlı məqaləmizdə bəhs edərək.

Abbas Abbaszadə

NƏZARƏTLƏRDƏ [NAZİRLİKLƏRDƏ]

Qars nahiyəsi və İrəvan quberniyası müsəlmanlarının əhvalı

Ümuri-Xeyriyyə və Nafiə Nəzarəti [Sosial Təminat Nazirliyi] müvəkkilinin Ermənistandakı müsəlmanların iqtisadi əhvalı haqqındakı məruzəsi:

Məhəlli [yerli] səbəblərdən naşi [ötrü], Ermənistan müsəlmanlarına müavinət ediləcəyi təqdirdə, ilk qədəmdə qaçqınlar, ac və çılpaq qalmışlara ətfi-nəzər etməlidir.

Müsəlmanların siyasi əhvalı öylə olmuşdur ki, böyük kütləsi Cümhuriyyətdən kənar yerlərdə yaşamaqdadırlar, Şərur, Naxçıvan və Sürməlidədir ki, onlarla əlaqə büsbütün qət edilmişdir [kəsilməmişdir]. Məmləkətin içərisində isə, müsəlman qaçqınlarının hesabı pək azdır. Onlar da fəqət İrəvan şəhərin[d]ə və bu kimi az qorxulu yerlərdə məskun olmuşlardır.

1918-ci sənəsinin baharı qanlı həvadis [hadisələri] nəticəsində müsəlmanların bir qismi 5-6 dəfə kəndi yurdlarını buraxmaq və yenidən qayıtmaq məcburiyyətində qaldıqlarından, bütün mallarını, sürülərini, ziraət və fəllahət [əkinçilik] alətlərini qeyb etməklə, qaçqınlardan da fəna bir halda qalmışlardır. Bunların torpaqlarının bir hissəsi Türkiyə erməniləri tərəfindən qəsb [edilmiş], digər hissəsi isə hökumət tərəfindən digərlərinə icarəyə verilmişdir.

Son zaman həvadis isə müsəlmanların əhvalını daha da fəna etmişdir. Belə ki, 50-60 köyün əhalisi yenidən dağıdılaraq, canlarını qurtarmışlar isə, onsuz da dağılmış digər köylər əhalisi boynundan asılmışlardır.

Bütün bunları nəzəri-etibara alaraq müavinət təşkilatını bir qaçqınlara deyil, qaçqınlıq dövrünü keçirmiş, şimdiki kəndi yurdlarında məskun olmuş və həvadisdən xəsarətdidə olmuşlara da şamil etməlidir.

Denildiyi üzrə, qaçqınların böyük kütləsi, yəni 15000-ə qərib [yaxın] əhali cəbhənin o biri tərəfində toplanmışlardır. Hal-hazırda Ermənistan hüdudu boyunca yağma [talan] və çapqıncılıq qorxusundan pək az qaçqın qalmışdır. Novo-

Bayəzid xəttində şimdiki əhali qalmamışdır. Zira işbu baharda mabaqəsi [qalanları] kəsilərək dağıdılmışdır. Onların müqəddəratları haqqında heç bir məlumat yoxdur. Fəqət kəsilmələri, köylərinin təxrib edilmələri şayiəti [şayiələri] dövrən edir. Can qurtarmışları isə az miqdarda Göyçə gölü şərq kənarında oturmuşlardır.

İrəvan qəzasının hökumətə tabe yerlərində müsəlmanların miqdarı 25.000-dən ziyadə deyildir. Eçmiyədzin qəzasında 25.000, Sürməli qəzasının da tabe hissəsində 15.000-dir. Əlavə, İrəvan ətrafında 13.000-dək qaçqın yaşayır. Gümrü qəzasında həmişə müsəlman az olmuşdur. Onların əhvalı qayət fənadır.

Qars nahiyəsi haqqında doğru məlumat yoxsa da, fəqət ora müsəlmanlarının əhvalı bilmüqayisə [nisbətən] digərlərindən eyi olması məlumdur.

Böyləliklə, müavinət ediləcək müsəlmanların miqdarı-ıfratı [ən çoxu] 80.000, təfriti [azı] isə 70.000-dir ki, bunlara hər halda müavinət təşkil etməlidir.

Hal-hazırda müsəlmanların əhvalı həqiqətən dəhşətlidir. Bunların ziraət və fəllahət alətləri olmadığı kimi, çoxlarının məlcələri [sığınacaq yerləri; yurd-yuvaları] belə təxrib edilməklə, heç şeyləri qalmamışdır.

Oradan-bura, buradan-oraya köç etdikdə, bunlar bir sürü ərzaq deyil, para və başqa mühimmatlarını da belə qaib etmişlərdir. Bütün bunların nəticəsində Ermənistanda olan müsəlman əhalisi torpaq və rəncbərlikdən [əkinçilikdən] məhrum olmuşlardır.

Şimdiyədək müsəlmanların köylərində Türkiyə erməni qaçqınları oturaraq, mallarından və mülklərindən istifadə edir-

lər. Halbuki sahibləri isə səhralarda dolayırlar. Bunu da əlavə etməlidir ki, Ermənistanda yaşayanların həpsi aclığa məhkumdur. Fəqət müsəlmanların aclığı ən dəhşətlisidir. Zira bunlara heç yerdən müavinət getməyir.

İrəvan şəhərində məsələn müsəlmanlar gündən-günə ölməklə azalırlar. Bunun da səbəbi, bu şəhərə işə yaramayanların toplaşmasıdır. Buradakı qaçqınların əksəriyyəti qadın, çolma-çocuq və qocalardır.

Bunların paraları olmadığından, kəndi paylarını belə alammayırlar. Zira, böylə payın qiyməti 4 manat 50 qəpikdir. Müsəlmanlar kartoçkalarını digərlərinə satırlar. Özləri isə zir-zibil ilə imrari-həyat edirlər [güzəran keçirirlər]. Əhali arasında ölü artmaqdadır. Zira müavinəti-tibbiyyə [tibbi yardım] əsla yoxdur. Əlavə, gələcək qış mövsümü bir qədər də işi müşkül-ləşdirəcəkdir. Qaçqınlar demək olar ki, çılpadırlar.

Yuxarıda denilmişdir ki, müsəlman köyünün əhvalı dəhşətlidir. Qış gələndə isə əhval çox müşkülə girəcəkdir.

Binaəniyə [ona görə], müsəlmanlara ediləcək müavinət, ərzaq, tibbi, toxum və darüleytamlar güşadından [yetimxana açmaqdan] ibarət olmalıdır. Əlavə, ev və əlbisə üçün fikir etməlidir.

Şimdi 40-45 min əhali üçün ərzaq hazırlamalığıdır. Bunlardan ötrü heç olmazsa 230.000 pud taxıl hazırlamalığıdır.

Ola bilsin ki, qaçqınların miqdarı bir qədər də artsın. Bundan əlavə, əqəllən [ən azı] 8.000 külfətə toxum verməlidir ki, ərəzilərini əkə bilsinlər. Bundan ötrü də, hər külfətə bir xalvar verilərsə, 240.000 pud verilməlidir ki, cümlətanı 470.000 pud taxıl lazımdır.

Tibbi və xeyriyyə müavinətlərinə gəldikdə, bu işdə ixtisaslı əfəndilərin dediklərinə görə, əvvəla İrəvanda 400-500 nəfərlik bir darüleytam güşad etməlidir. 2) İxtiyar və qadınlara məxsus bir darüləcəzə [möhtaclar evi]; 3) İrəvan şəhəri üçün bir nəfər, köylər üçün isə iki nəfər doktor göndərməlidir. İrəvanda bir xəstəxana açılarsa fəna olmazdısa, böyük məsarifə nəzərə alınarsa, mövcud xəstəxanalarda bir qəç yer tutmaqla iktifa [kifayət] etmək olar.

Müavinət təşkilatına gəldikdə, Azərbaycanadakı kimi təşkilat yaramaz. Zira Azərbaycanda həman təşkilat hökumət işləri kimi getməkdədir. Binaəniyə, təşkilat böylə olmalıdır:

Məhəllərində [yerlərdə] köy komitələri intixab edilməlidir [seçilməlidir] ki, üç nəfərdən az olmamalıdır. Bunların başında köy muxtarı durmalıdır. Böyük köylərdə hər 20 evə bir nəfər adam intixab edilməlidir. Bu təşkilat möhtacların siyahısını tərtiblə, onlara pay təqsim edəcəkdir [bölüşdürəcəkdir]. Dörd nəfərdən ibarət bir kontrol komiyonu intixab edilməlidir ki, bir nəfəri İrəvan şəhəri, biri Sürməli dairəsi, 2 nəfəri isə Eçmiyədzin qəzasında çalışacaqdır.

Eçmiyədzin, Novo-Bayəzid və Sürməli qəzasında təxrib edilmiş 50 müsəlman köyünün dağılması müsəlmanların maliyyə cəhətlərini bir qədər də bərpad etmişdir. Bunların bir böyük kütləsi İrəvan şəhəri yaxınlığında, Zəngəzurda toplanmışlardır. Son xəbərlərə görə, Tələk dairəsində 5000 nəfər qaçqın Arpa çayını keçmişlərdir. Novo-Bayəziddən isə canlarını qurtarmış qaçqınlar Qazax qəzasına keçmişlərdir. Zəngəzurda olan qaç-

qınlara tərəfimdən müavinət edilmişdir.

İşləri siyasi məsələ bir az korlamışdır. Zira qəzaları gəzmək mümkün deyildir.

* * *

Azərbaycan Cümhuriyyəti Adres-Təqvimini hazırlanmışdır. Bu günlərdə təbdən [çapdan] çıxacaqdır. İşbu ünvan-təqvim olduqca gözəl olacaqdır. Hökumətin buraxdığı 122.000 manat az olduğu üçün Ümuri-Xeyriyyə və Nafiə [Sosial Təminat] naziri Vükəla Şurasından [Nazirlər Kabinetindən] borc kimi olaraq əlavətən 178.000 manat da istəmişdir ki, kitab satıldığı təqdirdə qaytarılacaqdır.

* * *

Mərkəzi Ev Komitəsi cənbindəki [nəzəndəki] iaşə məntəqələrinin bir sənəliyi münasibətilə Mərkəzi Ev Komitəsi Ümuri-Xeyriyyə və Nafiə Nəzarətinə bu yolda çəkdiyi zəhmətdən dolayı təşəkkürlər izhar etmişdir.

MÜƏLLİMƏ YOXLUĞUNA ÇARƏ QILMALI

Çocuqlara tərbiyə bir neçə qismə bölünür. Ən əvvəl və ən ümdə, çocuğa tərbiyə verən kəndi validəsi [anası] olur. Uşaq yeddi yaşınadək məktəbə getməmiş, annəciyi qucağında – “ana məktəbində” tərbiyəyi-ruhaniyyəsinə [mənəvi tərbiyyəsinə] məşğul olur.

Yeddi yaşında çocuq ana məktəbini bitirdikdə, daxil olur ümumi şəhər mək-

təbinə. Bu ruhda və bu məsləkdə tərbiyə tapmış çocuqlardan get-gedə alim və fazil [fəzilətli] şəxslər çıxır.

Əcəba, bu nədəndir? Əlbəttə, ananın çocuğunda bəslədiyi tərbiyəyi-ruhaniyyəsinə. Əfsus ki, biz Azərbaycan balaları o tövr Yevropa üsulu tərbiyədən məhrum olmuşuq. Buna səbəblər nədir? Yəqin ki, validələrimizin oxumamağı, məktəb görməməkləri.

Əvət, biz gələcək analarımızın mədəni, elmi olmağı üçün ünəs [qız] məktəbləri açmaq lazımdır. Həm şəhərlərdə və həm köylərdə. Fəqət həman məktəblərdə dərs verən Azərbaycan müəllimləri yox, yox!

Elmə həvəskar bacılarımızı şəhərlərdə, köylərdə kəndi ana lisanlarında oxumağı artıq arzu edirlər. Hətta Cavad uyez-dinin bəzi kənd əhlləri məktəblər müdir-lərinə ərizə vermişlər ki, ünəs məktəbi açılınsın. O cümlədən Xilli, Şixəlibəyli, Qalaqayın köyləri. Bu köylərdə maarif nazirləri [maarif müfəttişləri] məktəb açıb bacılarımızı elm tərəqqisinə aparmaqda idilər ki, şimdi bu vaxtdək heç bir əsər yoxdur. Buna da səbəb müəllimlərin yoxluğudur.

Bu barədə maarif nazirləri və millət xadimləri müəllimələr hazırlayıb, elmdən məhrum qalmış bacılarımızı, hansılar ki gələcəkdə bizlərə milli ana olacaqlar, onları elm və tərəqqi yoluna sövq etməli [ki], daha qaranlıq guşələrdə qalıb, oxumaqdan bibəhrə olmasınlar və qəlbləri elm nuru ilə həmişə parlaq olsun.

*Qazax Darülmüəllimininin tələbəsi:
Məhəmməd zadə Feyzulla*

MÜXTƏSƏR İZAH

Parlaman iclaslarında Qarabağ hadisəti müzakirə edilərkən bəzi səbəblərdən dolayı əzayi-möhtərəmənin [möhtərəm üzvlərin; deputatların] əksəri kəndi nöqtəyi-nəzərlərini ibraz etmədilər [bildirmədilər]. Yalnız ifadədə bulunanlar Rəisi-vükəla Yusifbəyli həzrətləri olub və şundan maəda [başqa] Qarabağa hadisəni təhqiq üzrə göndərilmiş Məclisi-Məbusan heyəti-məxsusəsi [xüsusi heyəti] izahat verdi. Hətta müxtəlif firqələr [partiyalar] rəisləri də bu məsələyə dair sükut ixtiyar etmişdilər.

Xaricdən baxanlar buna çox da təəccüb edirdilər ki, əcəba Qarabağ məsələyi-mühümməsi müzakirə edilərkən ən əvvəl işbu məsələ üzərində xeyli dayanmaq və Qarabağ müsəlmanlarının mənafeyini müdafiəyə qalxışmaq, daşnaklar tərəfindən müttəhim olmağa qoymamaqlıq vəzifeyi-müqəddəsəsi zatən Qarabağ məbuslarının öhdələrinə tərəttüb edirdi [düşürdü]. Məəttəəssüf [təəssüf ki], müşarünileyhdən [deyilən şəxslərdən] heç birisi ağızlarına bir kəlmə də olsa belə söz alıb danışmaq xahişində olmadılar. Ağızlarına su aldılar.

Məsələnin bu tərəfi bir çoxlarının təbii marağını mövcib edirdi [marağına səbəb olurdu]. Hətta “Azərbaycan” qəzetəsinin sütunlarında bu məsələyə dair “Qarabağlı” imzası ilə “Azdır” sərlövhəli uzun və müsəlsəl məqalat [silsilə məqalələr] dərci ilə bütün Qarabağ məbuslarını və xüsüsən bəndələrinə [məni] əhali miyanında [arasında] fəaliyyətsizlik və ehmal ilə töhmətləndirmişdir.

Yuxarıda söylədim ki, Parlamanın Qa-

rabağ hadisələrinə münhəsir olan [həsə edilən] iclaslarda bəzi səbəblərdən dolayı yalnız bir qaç nəfər məbusların danışmaları iqtiza edirdi [lazım gəlirdi].

Parlamanın bu məsələyə kamali-ehtiyatla baxması lazım idi. Odu ki, lazımı sözlər xüsusi iclaslarda danışılmışdı və görülecək tədbirlər tökülmüşdü. Veriləcək cavablar hazırlanmışdı. Zənn ediləməsin ki, Qarabağ məbusları bu hadisəyə soyuqqanlıqla baxaraq fəaliyyətlərində qüsur göstərmişlər. Fəqət hər iclaslarda və fraksiyonlarda danışan şəxsin ismini və danış[ıl]an sözlərin məzmununu qəzetələrə xəbər vermək Parlaman üzvlərinin vəzifəsi deyil. Görünür ki, müşarünileyh hər bir şəxsin fəaliyyətini kürsiyi-xitabətdən irad etdiyi [söylədiyi] nitqi ilə ölçür.

Əlavə, məqalənin üçüncü hissəsində Ağdamın şimdiyədək şəhər olmasına səy etmədiyimizi fəaliyyətsizliyimizdən ədd [hesab] edərək “Nə üçün şu anadək Ağdam şəhər olmadı vəhəlonki [halbuki] türklərin vaxtında bu işə iqdam edilmişdi [girişilmişdi]” deyərək sualda bulunur və Ağdamın Qarabağda nasıl bir mərkəzi-ticarət olmasını tərifə başlayıb, Şuşa tacirlərinin Ağdama nəqli-məkan etmələrini [köçmələrini] zikr eyləyir.

Bilməyirəm, şimdi məzkur [deyilən] tacirlərin Ağdamdan Bakıya, Gəncəyə və başqa yerlərə köçmələrinin səbəblərini nə üçün şərh və izah etmədən çəkinir və səbəblərini qarelərə [oxuculara] bildirməyir?

Ağdamı Qazax və Zaqatala ilə qiyas [müqayisə] edir. Zatən düşünməyirəm ki, hansı tərəfdən Ağdam Zaqatala və Qazaxla müqayisə olunur. Əgər övzayi-siya-

siyyəsi [siyasi vəziyyəti] tərəfdən isə, bit-təb [təbii ki], Ağdam fəvqəlzikr məhəllərlə qətiyyəq qiyas olunmaz. Çünki Ağdamın vəziyyəti və əhvali-siyasiyyəsi tam mənası ilə Zaqatala və Qazaxıncından xeyli təfavütü var.

Qarabağ məsələsi ixtilafı və mübahisəli olduğundan, ağustosun əvaxirindək [axırınadək] nəinki Ağdamın, hətta Qaryagin və Tərtər kimi böyük ticarət mərkəzlərinin müqəddəratı həll olmamışdı. Hətta bir zaman oldu ki, Qarabağ general-qubernatoru Şuşaya əzimet etməsəydi [getməsəydi], Andranik və Sokratın əşqiya [quldur] dəstələri tərəfindən gərək Şuşa və gərək Əsgəran və tədricən Ağdam və həvalisi [ətrafı] işğal ediləcəyi ehtimaldan xali [uzaq] olmazdı. Şunu kimsə inkar edəmməz.

Şimdi işbu mülahizat iləmi Ağdamın şəhər olmasını mütəlibə [tələb] edirik?

Ağdamın şəhər olmasına keçən sənə əvvəl türklər tərəfindən iqdam edil-məsini və bu uğurda bir bələdiyyə təsis olunduğunu qeydlə, mənim də məzkur [deyilən] bələdiyyədə üzv olmağımı etiraf edir. Nəilsə müşarünileyh [haqqında danışılan şəxs] işbu bələdiyyənin fəaliyyə-tindən əsla bəhs etməyir. Yalnız ifadə et-diyi mənasından mütələzziz olaraq [ləz-zət alaraq], məzkur bələdiyyənin yeni-dən təcdidini [bərpaasını] tələb edir. Hə-min bələdiyyənin dövründə xoler[a] və başqa əmrəzi-müsriyyənin [yoluxucu xəstəliklərin] əhalini tələf etməsindən, bazar-da bir uzun sıra mağazaların yanma-sından, məmurlar tərəfindən fəqir və ta-vanasız [imkansız] əhaliyə min dürlü zü-lüm və əziyyət edilməsindən bəhs etmə-yi kəndisinə vacib və əlzəm [lazımlı] gör-

məyir. Ağdamlıların bu dövr xatirindən çıxmaz.

Bəndə [mən], həqiqətən, məzkur bələdiyyədə nə üzv və nə başqa bir sifətlə iştirak etməmişəm.

Həqiqətən, nəinki Ağdamın, bəlkə, Bərdənin, Tərtərin və Qarabağın başqa ticarət nöqtələrinin şəhər olması bizim başlıca amallarımdandır. Lakin Ağdam şəhər olduqda, Şuşatək mühüm bir nöqtənin havi [sahib] olduğu həm siyasi, həm də iqtisadi əhəmiyyəti itərdi. Bu isə sonradan Zəngəzur kimi, bütün Qarabağın istehkamət ədd [hesab] olunan bir gözəl qəzanın əlimizdən çıxmasına səbəb olardı.

Zəngəzurun təsərrüfümüzdən [əlimiz-dən] çıxması ilə Qarabağın digər üç qəzası da cümlə iqtisadi əhəmiyyətini qeyb edərdi. Çünki Zəngəzurla başqa qəzalar yek-digərləri [bir-birləri] ilə pək sıx iqtisadi rabitələri olduğundan, bir-birindən də münfəridən [ayrı] yaşamağa müqtədir olammazlar.

Əgər işlər böylə surət kəsb etsə [hal alsə] idi, bununla iqtisadi cəhətcə Cavad qəzasına fəna təsir bəxş edəcəyi ehtimaldan xali [uzaq] olammazdı.

Doğrudur, bu üç qəzanın qan tökül-məksizin təslim olmasını məəlməmnuniyyə [məmnuniyyətlə] qarşıladıq. Fəqət əhəmiyyəti haiz olan Zəngəzur qəzasıdır ki, müqəddəratı həll olunarsa, bütün Qarabağda hər dürlü islahati-laziməni yapma[q]dan və hakəza [eləcə də] bu uğurda Qarabağ məbusları faydalı təşəbbüslər qalxıma[q]dan bir an qafil olmazlar.

Zəngəzur digər üç qəzanın və əlavə olaraq Cavad qəzasının ruhu və mən-

beyi-həyatı mənzələsindədir [dərəcəsin-dədir, yerindədir]. Əgər bircə sənə köçərilər aran yerlərində qalsalar, bilkülliyə [tamamilə] əmrəzi-müxtəlifədən [müxtəlif xəstəliklərdən] tələf olmaları bədihidir [şüb-həsizdir].

Odur ki, şimdiyədək Qarabağ məbusları övzəyi-siyasiyyəni [siyasi vəziyyəti] nəzərdə tutaraq öz fəaliyyətlərində davam etmişlər. Onların xatirindən nə Ağdamın şəhər olması və nə başqa zəruri məsələlər çıxmayıbdır.

Məttəəssüf, əksər övqat [çox vaxt] böylə gənc siyasiyyunların [siyasətçilərin] bimövqə [yersiz] məsləhəti gərək fərdin və gərək bütün cəmiyyətin fəaliyyətinə xələl yetirə bildiyini iqrar [qəbul, etiraf] etməlidir.

*Qarabağ məbuslarından:
Qara bəy Əliverdili*

BAKI XƏBƏRLƏRİ

İxtar [xəbərdarlıq]

Matəm münasibətilə şənbə, bazar və bazar ertəsi günləri idarə və mətbəəimiz tətillik edəcəyindən, qəzetəmizin növbəti nömrəsi çaharşənbə günü çıxacaqdır.

Quba əfəndisi

Quba qəzasında Quba şəhərinin sakini Əhməd əfəndi Əbdürrəhiməfəndizadə Azərbaycan Cümhuriyyəti Məşixəti-İslamiyyəsi [Şeyxüislamliq] İdarəsində əfəndilik naminə vəz olunan [qoyulan] qərar üzrə imtahan olduğunda, müvəf-fəqiyyət attestatı qazanmışdır.

Quba qəzasında

Quba qəzasının Xaçmaz məntəqəsin-dən Məcdəni kəndinin sakini Mirzə Əhməd Mirzə Məhəmməd oğlunun evin-dən İran təbəəsi Qaradağlı[ı] Əminulla Eynulla oğlu 250 min manatlıq nağd pul ilə qızıl əşya oğurlayıb fərar etmişdir. Xaçmaz pristavı Məhəmmədəli bəy Heydərbəyov mumaileyhi [adı çəkilən şəxsi] təqib edərək Xuray kəndində tutub, oğurladığı əşyanı tamamilə alıb siyahı üzvü ilə sahibinə qaytarmışdır.

Komitə intixabı

“Müsavat”ın Bakı komitəsinin intixabı [seçkisi] cümə günü təşrinə-əvvəl [oktyabrın] 3-də səhər saat 10-da olacaqdır.

Cəmiyyəti-Xeyriyyədə

Bir çocuq tapılmışdır

Muxtar Kərimov vasitəsilə Əbdülhüseyn nam [adlı] 5 yaşında bir nəfər bəhəb çocuq Cəmiyyətə verildikdə, Cəmiyyəti-Xeyriyyəyə gətirilmişdir. Cəmiyyət çocuğu darüleytəmə [yetimxanaya] göndərmişdir. Çocuğun dediyinə görə, anasının adı Zəhra və dayısının adı Məhəmmədhusəyindir.

Böyük bir rüşvət mənbəyinin qapanması

Rəisi-vükəla [Baş nazir] həzrətləri əmr etmişlər ki, Şəhər Klubundan özgə cəmi klublar bağlansın. Rəisi-hökumət tərəfindən verilən bu əmrə-ali [uca əmr] o gündən cəmi pristavlara bildirilib icrasına təşəbbüs ediləcəyi yerdə, əmr-namə nədənsə ertəsi gününə buraxılmış.

Oktyabrın 1-də pristavlar açılmayacağına dair mövcud klub sahiblərindən im-

za almışlar və bununla vəzifələrini bitirmiş hesab etmişlər.

Bu əmri-alini də bəzi təhriri [yazılı] əmrlər kimi rəsmi bir müamilə [prosedur] və yazı-pozu halında tutmuşlar və tamamən tətbiqinə əsla etina etməmişlər ki, klublar köhnə məşğuliyyətlərindən, qanunsuz hərəkətlərindən zərrə qədər olsun ayrılmamışlar.

Klub sahibləri öz işlərində sərbəst və sahibi-ixtiyar qalmışlar, klubların bu qeyri-məşru və müzür [qanunsuz və zərərli] ticarətxanalarını guya heç bir əmr almamışlar kimi açıq bulundurub, müştərilərini hələ bir az daha artırmağa başlamışlar. Polis məmurlarının burunları ucunda, bəlkə də gözləri qabağında qumarbazlığın tövsisinə [yayılmalarına] və bu sayədə gecədə yüz minlərcə pulların arada oynanmasına, on minlərcə manatların havadan ciblərinə girməsinə bütün güclərini sərfə qeyrət eyləmişlər.

Böyləliklə, gecədə yüzlərcə hərıs və adətkərdə adamların ciblərini boşaltmaq, evlərini xarab etmək, cavan hökumətimizin cavan ünsürünün əxlaqını zəhərləmək, istiqbal [gələcək] üçün qayət qorxulu əxlaqsızlıq xəstəliyi törətmək cinayətindən bir an geri durmamışlar.

Camaatın maddi və mənəvi həyatına, məmləkətin istiqbalına böyük zərərər vuran mikrobxanalardan biri də “Jokey klub” adını “Beynəlxalq sobraniya” adına çevirən klub idi. Bu klubun qapanmasına bizzat [şəxsən] Rəisi-vükəla həzrətləri əmr etdiyi halda, polisə idarələrinin pozğunluğundan, bilməm nəliyindən məzkur [deyilən] klub dünənki gecəyə qədər açıq qalmış və qeyri-qanuni ticarətində tamamən sərbəst buraxılmışdı.

Dünən gecə əmri-alinin icra edilmədiyini və klubun açıq bulunub qumarbazlığın köhnəsindən də daha vase [geniş] bir halda davam etdiyini xəbər alan polis və hökumət idarələri Baş müfəttişi Ömər Faiq [Nemanzadə] əfəndi, Rəisi-vükəlanın xüsusi katibi Ağzadə ilə birlikdə məzkur kluba gedib qumar oynadığını görmüş və dərhal bağlanmasına əmr verməklə bərabər, 5-ci uçaştokun pristavı ilə bəzi məmurlarını təhti-məsuliyyətə [məsuliyyət altına] almışdır.

Şamaxıdan

Bakı Dağıstan camaat məktəblərinin müdiriyyətdən Bakı qubernatoruna xəbər verilir ki, kanselyariyalar [dəftərxanalar] üçün məktəblər həcz [müsadirə] olduğundan dərslərə şüru edilməmişdir [başlanmamışdır]. Kanselyariyadan ötrü Şixəli Əlibəyov və Solovyovun evləri təmir edilir. Bunların təmiri itmama [tamama] yetdikdən sonra, məktəblər təxliyə ediləcəkdir. Bu da çox uzun çəkəcəkdir. Şamaxıdan başqa hər yerdə dərslərə şüru edilməmişdir. Sizin nə dərəcədə məarifpərvər olduğunuzu nəzərə alaraq, məktəb imarətlərinin tez həczdən azad edilməsi haqqında təşəbbüsatda bulunmağınızı rica edirəm.

BİRJADA

Kerenski minlik 1.080 manat, 250-lik 1.030 manatdır. Nikolay 5 yüzlüyü 1.100 manat, yüzlüyü 330 manat və xırdası 70 faizdir. Gümüş manat 63 və xırda 23 manatdır. Osmanlı altun lirəsi 675 manat və kağız lirəsi 170 manatdır. Tiflis parası 35 manatdır.

“MÜSAVAT”DA

- Cümə günü təşrini-əvvəlin [oktyabrın] 3-də, səhər saat 10-da Türk Ədəmi-Mərkəziyyət [firqəsi] “Müsavat”ın yeni komitəsi intixabı üçün şəhərdən yeni mün-təxəb [seçilmiş] 12 nəfər Şura üzvləri ki, ibarət olsun Məhəmməd Əmin Rəsulzadə, Kərbəlayı Vəli Mikayılzadə, Seyid Hüseyin Sadiq, Cəfər Cabbarzadə, Hilal Bağırzadə, Əsədulla Məhəmmədzadə, Novruz Ağzadə, Əli Yusifzadə, Ağaməhəmməd İbrahimzadə, Baxış Ağayev, Hacığa Nurizadə və Seyid Hüseyin Haşımzadədən və mədən dairələrində Şuraya intixab olunmuş nümayəndələrin isbatı-vücut [iştirak] etmələri mətlubdur [tələb olunur].

- Bibiheybətdə “Rapid” mədəninə işləyən Həsən Fulad oğlu “Müsavat”a şikayət etmişdir ki, xidmətdən çıxdıqda beş günlük məvacibini mədəndən verməyirlər. “Müsavat”ın Müsaliyə və Mürafie [Barışıq və Məhkəmə] şöbəsi bu xüsusda müzakirədə bulunur.

- Bibiheybətdə Lapşinin mədəninə işləyən Səlim Bədəl oğlu “Müsavat”ın Müsaliyə və Mürafie şöbəsinə şikayət etmişdir ki, ustanın sözü ilə onu mədən müdiri ixrac etmişdir. Şöbə bu xüsusda təhqiqatda bulunur.

- Tuğraxanım Atamoğlan qızı “Müsavat”ın Müsaliyə və Mürafie şöbəsinə şikayət etmiş ki, əri Məşhədi Ağabala Məhəmmədov 22 ildir ki, işləyirdi. İndi mərhüm olmuş, bir qaç yetimləri qalmışdır. Onlardan Hənifə və Şəfi adlı oğlanlarını

fabrikaya işləməyə qəbul etməyirlər. Şöbə bu xüsusda təşəbbüsatdadır.

- Şubanıda yəhudi Rəhmanovun mədəninə işləyən Ağabəy Hüseyinbəyov ixrac edilməsinə cəhət şikayət etməsi münasibətincə, “Müsavat”ın Müsaliyə və Mürafie şöbəsi təhqiqat etməkdədir.

- Cavad qəzası camaat[ı] bəylərin onlara ziraət [əkinçilik] üçün yer vermədiyinə görə, şikayət etmişlərdir. “Müsavat”ın Müsaliyə və Mürafie şöbəsi bu xüsusda Ərazi və Əmlak Nəzarətinə müraciət etdikdə, Nəzarət qəbul etmişdir.

ERMƏNİSTANDA

Ermənistanda nə var?

Bir həftə bundan irəli İrəvandan dəmiryol ilə Tiflisə, sonradan Bakıya varid olan [gələn] Eçmiyədzin uyezdinin Canfəda kəndi əhli müxbirimizə son hadisələr haqqında böylə məlumat vermişdir:

Təqribən 20 gün bundan irəli erməni hökuməti məmurları Canfəda kəndinə gəlib demişlər ki, kənd əhlindən 80 nəfərini komissar çağırır. Kəndin başbülənlərindən 80 nəfəri cəm olduqdan sonra onlara xəbər vermişlər ki, torpaq işlərindən ötrü komissarla danışmaqdan ötrü Şəhriyar kəndinə getməlisiniz.

Bu əhvalatı müxbirimizə nəql edən şəxs də həman 80 nəfərin arasında imiş. Həmin şəxs deyir ki, bizi kənddən çıxarkən kənd içərisində tüfəng və pulemyot atəşi başlanıb, ermənilər kəndi talan etməyə başlamışlar. Onlar kənddən

uzaqlaşdıqlarından kəndin başına nə gəldiyini dürüst bilməmişlər.

Axırda bu 80 nəfəri Şəhriyar kəndinə gətirib bir otağa doldurmuşlar. Sonradan bunları bir-bir, iki-iki adbaad çağıraraq aparılmışlar.

İçəridə qalanlar dışarı aparılanların başına nə gəldiyindən xəbəri yox imiş. Axırda içəridə qalan 17 nəfərdən biri söyləmiş ki, bayıra aparılanları ermənilər kəsirlər. Çarəniz nədirsə görünüz.

İçəridə olanlar birdən-birə dışarı hücum edib qaçmağı qərara almaqla, qapıda olan qaraqolu itələyib qaçmağa başlamışlar. Ermənilər qaçanları atəşə tutub 14 nəfərini vurub öldürmüşlər. 17 nəfərdən 3 nəfəri salamat qaçıb qurtarmışdır ki, bu qurtaranların biri də həman bu əhvalatı nəql edən şəxsdir. Həmin 3 nəfər oradan qaçıb Zəngibasara, sonradan İrəvana gəlib çıxmışlar.

Məzkur [deyilən] şəxs nəql edir ki, Cənəfəda kəndində qəlt-qarət başlanan gün ətraf kəndlərdə də ermənilər müsəlmanları qırmağa başlamışlar. Cənəfəda kəndindən salamat qalanları qaçıb Zəngibasara gəlmişlər. Mağda kəndində olan 360 nəfər kişi və arvaddan ancaq 6 nəfər arvad 16 gün əsir saxlandıqdan sonra buraxılmışdır. Həman ətrafda İydəli, Kərimarx, Ağcaarx və Mollabədəl kəndləri qarət edilib, əhalisindən ələ keçəni qətl edilmişdir.

Talın mahalında xarab edilən kəndlər bunlardır: Quytul, Avan, Qaracalar, Ucan, Guş (erməni ilə müsəlman yaşayır), Talışkərki, Bağcaıq, Diyan, Yaşıl, Aşağı Ağcaqala, Aşağı və Yuxarı Qaraqoymaz kəndləri, Əylənli, Mehribanlı, Rind, Aralıq, Şeyxhacı, Talın, Pirtikan, Pirmələk, Əhəngçi, Quldərviş və Əşnək kəndləri.

Axsaqılı mahalında: Kürdalı, Qulunəbi, Qaracörən, Giriştin, Babakişi, Gələşəm, Ağörən, Dəlilər və qeyriləri.

Mühasirədə saxlanan kənd[lər] bunlardır: Əkərək, Axis, İrgi, Qoşabulaq, Parpı, Tikə, Nəzər, Van, Hoşun, Pirsı, Kiçik-kənd, Hamamlı.

Bu kəndlərin qaçqınları fəlakətli bir halda ətrafa dağılıb, mümkün edənəri Şərur mahalına qaçmaqdadırlar.

İrəvana cəm olan qaçqınlar İrəvandan çıxmaq üçün erməni hökumətinə müraciət etdikdə, 107 nəfər üçün Tiflisə qədər dörd yük vaqonu verilmişdir. Bunları Tiflisə qədər bir erməni zabiti müşayiət etmişdir. Gümrüdə (Aleksandropol-da) qaçqınların vaqonunu qatardan açıb saxlamaq istəmişlərsə də, erməni zabiti mane olmuşdur. Sonra qatar Kolagirən adlı mövqeyə çatdıqda ermənilər qaçqınları axtarmağa başlamışlar. Üç nəfərdən min manata qədər para da almışlar. Qaçqınlar Tiflisə çatdıqda Azərbaycan siyasi nümayəndəsi hər adama 20 manat para verib məccani [pulsuz] olaraq dəmiryol ilə Bakıya tərəf yola salmışdır. Bunlardan bir paraları Gəncəyə, qalanları isə Bakıya gəlib çıxmışlardır.

Qaçqınlar Azərbaycan Cümhuriyyətinin İrəvanda olan Ümuri-Xeyriyyə nümayəndəsinin adambaşına 20 girvənkə un paylamasından xeyli razıdırlar. Bu un qaçqınları aclıq bəlasından qurtarmışdır.

İrəvan həyatına gəldikdə, məzkur [deyilən] şəxs nəql edir ki, şəhər ətrafında ələ düşən müsəlman şəhərə salamat qayıtmayı. Şəhər daxilində isə müsəlmanlara cürbəcür zülmələr edirlər. Bu yaxınlarda erməni hökuməti üç ayın müddətinə min, beş yüz, əlli və iyirmi beş ma-

nat qiymətində təzə kağız pullar buraxmışdır. Ermənilər bu pulları xırdalamaq istədikdə, müsəlman dükançılarında beş manat qiymətində bir şey alıb min manatlığı xırdalamağa verirlər. Xırda pul olmadıqda aldığı şeyin bahasını verməyib çıxıb gedirlər.

Hər halda, Ermənistanda yaşayan müsəlmanların halı xeyli fənadır.

Ermənistan haqqında erməni mətbuatı

Erməni Xalq Firqəsinin mürəvvici-əfkarı [fikirlərini yayan orqanı] olan “Joxovrdi” qəzetəsi daşnakların azadəlik sözünü nə surətə anladıqları haqqında böylə yazır:

“Bizim məmləkətimiz azaddır. İndiki erməni hökuməti geniş bir surətdə qapını hər kəs üzərinə açmışdır. Hamının hökumətə yolu vardır. Elmlı-elmsiz, bir sözlə, hamı hökumət çarxını hərəkətə gətirməkdə iştirak edir. Onlar hamısı pul sərf etməkdə, bəxşiş almaqda və qarətgarlıq kimi hərəkətlərdə azadadırlar.

Azad məmləkətdə “cəza” yoxdur. Hamı hökumət qarşısında “bərabər”dir. Hamı “təvəriş” olub və onların bütün işləri “demokratik” xasiyyətdədir.

Bu azad məmləkətdə belə hökumət təşkil edilmişdir. Hərçənd bunlar bir-birinə mümaniət [maneçilik] edib bəzən onların hərəkəti fəlakətli nəticə verirsə də, hər ikisi işləməkdədirlər. Daşnaksaqan firqəsi məmləkətin hər yerini kəndi şöbə və agentləri ilə doldurmuşdur. Bu firqə hər yerdə hakim olub hökumət də ancaq bu yoldaşlara təbəiyyət etməkdədir [tabe olmaqdadır].

Hökumət işləri ağır hərəkət edir. Böy-

lə bir hərəkət altında da ac və çılpaq fükərayi-kasibə ahu-zar etməkdədir. İşlərin bəti [yavaşı] hərəkətindən fükərayi-kasibə yetimləri artıb, xalq çörəkdən və evindən məhrum edilir. Məmləkət top gurultusundan titrəyir.

Sosialist yoldaşlar azad məmləkətdə fükərayi-kasibədən yersiz-yurdsuz yetimlər vücuda gətirirlər. Bunlar da gələcək sosialist təcrübələrindən ötrü xidmət etməlidirlər.

Məmləkətimiz azaddır.”

ELANLAR

Xəzər dənizində posta, sərnişin və yük gəmilərinin hərəkəti

Bakı-Ənzəli

15-ci körpüdən səşənbə [çərşənbə axşamı], cümə və bazar günləri saat 4-də.

Bakı-Tazaşəhər (Krasnovodsk)

15-ci körpüdən düşənbə [bazar ertəsi], çərşənbə və cümə günləri saat 5-də.

Bakı-Salyan

19-cu körpüdən bazar, səşənbə, çərşənbə və cümə günləri saat 4-də.

Bakı-Ənzəli-Şahsavar-Məşhədsər-Bəndər Gəz və geri

17-ci körpüdən çərşənbə günü saat 4-də.
Bakı-Həsənqulı-Bəndər Gəz-Məşhədsər və geri

17-ci körpüdən səşənbə günü saat 4-də.
Petrovsk-Fort-Aleksandrovsk-Quryev və geri

Paroxodlar Petrovskdan pəncşənbə [cümə axşamı] günləri saat 4-də çıxırlar.

Bakı-Lənkəran-Astara

17-ci körpüdən düşənbə, səşənbə və şənbə günü saat 4-də.

Bakı-Petrovsk

15, 24 və 25-ci körpülərdən səşənbə, pəncşənbə və şənbə günləri saat 4-də.

T-178

**Xüsusi müsəlman təvəllüdxanası
Gövhər xanım Qazızadə**

Vəzi-həml edən hər bir vaxt, gələn xəstələr isə hər gün səhər saat 10-dan 2-yə kimi qəbul edilirlər. Təvəllüdxanada əməliyyatı-cərrahiyyə (operasiya) icra edilib, doktor Tsentner konsultasiya yapır. Feldşeritsa-mama Vasserman çiçək döyür, yara bağlayır və iynə vurur. Adres: Armyanski küçə nömrə 13. Telefon nömrə 58-39.

T-321

**Doktor
Əliheydər Allahverdiyev**

Naxoşları qəbul etməyə başlamışdır. Hər gün səhər saat 8-dən 9-adək, axşam saat 4-dən 7-yədək. İçəri şəhər Bolşoy Minaretski küçə, nömrə 1. Bağın qarşısında. Telefon nömrə 36-21.

9051

**Doktor
Hacı Fətulla Ağaalizadə**

Daxiliyyə və canda olan mərəzlərə və həmçinin uşaqlara məxsus azarlara müalicə edir. Mərizləri [xəstələri] hər gün səhər saat 7-dən 10-adək və axşam saat 4-dən 7-yədək qəbul edir. Adres: Şamaxı küçəsində 14 nömrəli evdə. Telefon 19-27.

9016

Doktor M. İ. Lurye

Əmrazi-zöhrəviyyə və daxili naxoşluqları qəbul edir. 914 və 606 müalicəsi. Qəbul edir hər gün səhər saat 8-1-ədək; axşam saat 4-7-yədək. Ünvan: Vorontsovski küçə, nömrə 45, Bandarnının küncündə, yolu Bandarnıdan, nömrə 8, 3-cü mərtəbə. Telefon: 17-06 və 52-36.

7406

**Berlin Darülfünunu doktoru
S. İ. Kopelioviç**

Daxiliyyə və əsəbiyyə naxoşluqları. Qəbul edir səhər saat 10-dan 1-ədək, axşam saat

5-dən 7-yədək. Elektrik müalicəsi, 606 və 914 müalicəsi və qeyriləri.

Adres: Vorontsovski küçə nömrə 17, 2-ci mərtəbə. Telefon nömrə 50-28 və 93.

4051

**Diş həkimi
B. M. Şternin**

Voronsovski küçə, nömrə 22, Karantinninin küncündə. Telefon nömrəsi 48-15.

Dişlərə müalicə olunub doldurulur, kauçuk və qızıl üzərində süni dişlər qayırılır, dişlər ağrısız çəkilir. Qəbul olunur səhər saat 9-dan 2-yədək, axşam saat 4-dən 7-yədək. Qiymətlər münasibdir.

9060

Xiromant

Kitablar müəllifi: “Gizlini bilmək” və “Xiromantiya təcrübəsinin əsasları” A. K. Xodunov ancaq əllərin xəttləri ilə insanın xasiyyətini, keçmişini, hal-hazırını və gələcəyini söyləyir. Qəbul edir hər gün saat 10-dan 4-ədək. Katibdən xəbər almaq və yazılmaq olar. Ünvan: Mariinski küçə nömrə 18, Gimnazikeskinin küncündə.

9093

İstanbul

Darülfünunu müdavimlərindən türkcə dərslərinə bir oda arayır. Rusca təhsili də var. Adres: telefon nömrə 33-39. Saat 4-7-yə qədər.

11423

Elan

Bununla elan olunur ki, Lənkəran qəzasında və Muğanda taxıl almaq və qeyri yerlərə aparmaq qadağandır. Bu rayonlarda taxıl almaq ancaq Ticarət və Sənaye və Hərbi nəzarətlərin ixtiyarındadır.

*Ticarət, Sənaye və Ərzaq naziri:
[Ağa] Əminov.*

T-274

QEYD VƏ ŞƏRHLƏR

**Azərbaycan Dövlət Bankasının
açılması münasibətilə**

səh. 54. “Para məbud, bankalar məbəd”: Türk şairi Əbdülhaq Hamid Tarhanın 1879-cu ildə nəş edilən “Səhra” adlı şeir kitabında eynən bu misra var.

“Au soleil...”: misralar fransız şairi Klovis Hüqə məxsusdur; qəzetdə fransızca verilmişdir.

Qəzetələrdən

səh. 57. “valks”: bu sözə mənə vermək mümkün olmadı.

“Göy kitab”: siyasi və diplomatik sənədləri özündə ehtiva edən, müxtəlif rəngli cildlərlə çap edilən və cildinin rənginə görə adlandırılan kitablar xüsusilə XIX əsrin axırlarında və XX əsrin əvvəllərində Avropada dəbdə idi.

Türkiyədə

səh. 58. “atidəki fikri dərmiyan edir”: qəzet səhifəsinin kənarı kəsildiyindən, bundan sonrakı 7 paragrafda müəyyən kiçik və əhəmiyyətsiz qeyri-dəqiqliklər ola bilər.

səh. 59. “İskəndərün xəlicinə”: İskəndərün körfəzi – Aralıq dənizi sahilində, Türkiyənin Hatay və Adana illəri arasında yerləşən körfəzdür; qəzetdə “İskəndərün” yerinə “İskəndəriyyə” getmişdir.

Müxtəlif xəbərlər

səh. 60. “Yuryev”: Estoniyada şəhər; indiki Tartu şəhərinin köhnə adı.

**Əlifbamız, yazılarımız
və ibtidai kitablarımız**

səh. 63. “sənət dəxi dərsi deyil”: qəzetdə “sənət” yerinə “sifət” getmişdir.

“gül yapmaca”: qəzetdə “gül tapmaca” getmişdir.

“(zəbər ilə lamdan əvvəl fa)”: “zəbər” – ərəb yazısında samit hərflərin üzərinə əlavə edilən və o samitdən sonra “ə” saiti gəldiyini göstərən diakritik işarə; “lam” – ərəb əlifbasında “l” hərfinin adı; “fa” – ərəb əlifbasında “f” hərfinin adı.

səh. 64. “Hüvə'l-fəttahü'l-alim”: Quranın Səna surəsinin 26-cı ayəsinin axırı; mənası: “Hər şeyi bilən Odur”.

“hürufi-şəmsiyyə, hürufi qəməriyyə”: ərəb əlifbasında hərflərin növləri.

“rəbiyü'ləvvəl, rəbiyü'laxir, cəmədiyələvvəl, cəmədiyələxir, zilqədə, zilhicca”: hicri təqvimin (ərəb təqviminin) ayları.

səh. 65. “vəhşi heyvanlar”: qəzetdə səhvən “və hətta heyvanlar” getmişdir.

“vəhşi quşlar”: qəzetdə səhvən “və hətta quşlar” getmişdir.

Nəzarətlərdə

səh. 66. “Şəhur, Naxçıvan və Sürməlidədirilər”: qəzetdə belə getmişdir: “Şəhur, Naxçıvan, Şəhur və Sürməlidədirilər”.

“Eçmiədzin qəzasında 25.000”: qəzetdə “25.000” yerinə “225.000” getmişdir.

səh. 67. “bunların bir böyük kütləsi”: qəzetdə belə getmişdir: “bunların bir türk kütləsi”.

Müxtəsər izah

səh. 70. “bir bələdiyyə təsis olunduğunu”: “bələdiyyə” sözü burada və yazının davamında təhrif edilmişdir.

Bakı xəbərləri

səh. 71. “Məcdəni kəndinin”: qəzetdə kəndin adı belə getmişdir.

“Xuray”: kəndin adı qəzetdə “Furay” kimi getmişdir.

Çərşənbə, 8 oktyabr 1919-cu il, nömrə 290

AZƏRBAYCAN

Gündəlik siyasi, ictimai, ədəbi, iqtisadi türk qəzetəsidir

İkinci sənəyi-davamiyyəsi. Çarşənbə, 13 məhərrəmül-haram sənə 1338. 8 təşrinə-əvvəl 1919 sənə.

Türk və islamlığa müfid məqalələrə səhifələrimiz açıqdır. Dərc olunmayan övraq iadə edilməz. Dərc edilən məqalənin mükafatını idarə təyin edir. Məhəlli-idarə: Bakı, Vorontsovski və Qubernski küçələrin küncündə 4 nömrəli evdə “Azərbaycan” idarəsi. Telefon nömrə 39-60. Tək nüsxəsi 2 manat 50 q.

Abunə şəraiti: Qeyri şəhərlər üçün 1 aylığı 70 rublə, 2 aylığı 130 rublə, 3 aylığı 180 rublə. Bakı üçün 1 aylığı 60 rublə, 2 aylığı 110 rublə, 3 aylığı 150 rublə. Abunə şəraiti ancaq həmin sənə yanvar ayının 1-nədək heasb olunur.

Elan fiati: birinci səhifədə sətiri 8 rublə, axırncı səhifədə sətiri 6 rublə, itən şeylər və yer artaxanlar üçün 4 rublə axırncı səhifədə, 6 rublə birinci səhifədə.

İNNA LİLLAHI VƏ İNNA İLEYHI RACIUN

Hacı Hadi Cəfərov kamalı-hüzn və təhəssürlə [böyük bir hüzn və kədər] öz qövm-əqrəbə və dost-aşnalarına mərhüm qızı üçün bu oktyabr ayının 8-də və 9-da cüz-xan olduğunu məlum edir.

Ünvan: Bolşaya Krepostnaya küçədə, nömrə 11.

11431

SİRK “MODERN”

Çarşənbə günü oktyabrın 8-ndə 1919-cu ildə təzə gələn artist və artistkaların qastrolu olacaqdır. Məşhur sportsmen Pyotr Nikolayeviç Yelizarov tərəfindən mükəmməl surətdə təşkil edilmiş Fransa güləş mübarizəsinin məbədi.

Bu gün 3 cift pəhləvan mübarizə edir.

1-nci: Gənc Əli – Yermak.

2-nci: Staroşvilinin tələbinə görə Staroşvili – Oleynikov.

3-ncü: Naməlum – Jan-de-Kolon.

Pəhləvanların çıxışı və mübarizənin başlanması saat 11-in yarısında. Tamaşa başlanacaq 8-də, qurtaracaq 12-də. Mübarizə Yelizarovun təhti-nəzarətində [nəzarəti altında] olacaqdır.

11428

BAKİ ŞƏHƏR BƏLƏDIYYƏ İDARƏSİ

Min iki yüz (1200) pud quru dəniz otunun almağını podrata verir. Arzu edənlər bu oktyabrın 9-da səhər saat 10-da Ləvazim şöbə idarəsinə müraciət etməlidirlər. Təklifləri örtülü paketlərdə də oktyabrın 9-da saat 12-yədək vermək olar. Xahiş edənlər əvvəlcə 5 min manat zəloq verməlidirlər və podrata götürən şəxslər bu məbləği 10 faizlə bütün podratın məbləğindən artırımalıdırlar. Podrat şərtlərini hər gün saat 9-dan 3-ədək Ləvazim şöbəsinin karguzarından bilmək olar.

T-276

QİSMİ-RƏSMİ [RƏSMİ HİSSƏ]

Məşixəti-İslamiyyədən

Azərbaycan Cümhuriyyətinin Məşixəti-İslamiyyəsi [Şeyxülislamıq İdarəsi] – ki ibarətdir sədrilər şeyxülislam Axund Molla Ağəaəlizadə, müfti Mustafa əfəndi Əfəndizadə, üzvlər Ələddin əfəndi Sübhəncüluzadə, Hacı Məhəmmədcəfər axund Axundzadə, Əbdülxalıq əfəndi Əfəndizadə və Hacı Şeyx Həsən axund Molla-